

**Els mercats
municipals
de Palma
i el seu entorn
cultural**

Autora:

Margalida Pujadas Clar. Ajuntament de Palma.
Membre de la comissió tècnica del projecte "L'escola al mercat".

Assessorament lingüístic:

Miquel Vives
Servei d'Assessorament Lingüístic de l'Ajuntament de Palma

Edita: Projecte "L'escola al mercat"

Disseny editorial i maquetació: Lucía Matas Schouppe

Agraïments:

A totes les persones que han fet possible que el Projecte "L'escola al mercat" sigui una realitat.

A Bartomeu Bestard Cladera, el Cronista de la Ciutat, pels seus consells i opinions.

A Xavier Martí per facilitar tota la informació sobre Mercapalma.

A Manuel López Mateos, del Servei de Mercats del Ajuntament de Palma, per les seves opinions per millorar el document.

A la tots els membres de la comissió tècnica del projecte, pel seu suport ,opinions i consells, especialment a Xavi Martí, Joan Mas, Pilar Muntaner, Joana Mora, Carme Julià, Marta Autonell ,M.Angel Rosselló, Toni Crespí i Guillem Artigues.

A totes les persones que ens han deixat imatges dels mercats per il·lustrar aquesta monografia.

Als presidents i als treballadors dels mercats municipals de Palma, especialment a Joan Carles i a Pilar de la Unió d'usuaris del mercat de l'Olivar per la informació i imatges aportades dels mateixos.

Als companys de l'Àrea Delegada de Salut i Medi Ambient per les seves opinions i als de l'Àrea Delegada de Cultura, Joventut, Patrimoni i Política lingüística del Ajuntament de Palma per ajudar a aconseguir imatges d' arxiu.

A Begoña Sánchez, la Regidora de l'Àrea Delegada de Salut i Medi Ambient, a Josep Claverol, el Director General de Salut

Dedicatòria:

Al meu fill, a la meva família.

Depòsit legal: PM - 342 - 2011

Impressió: Gráficas Planisi

índex

Introducció	5
Antigament	7
Mercapalma	11
Mercats permanents minoristas	15
Mercat de l'Olivar	15
Mercat de Santa Catalina	18
Mercat de Pere Garau	22
Mercat de Llevant	26
Mercat del Camp Redó	28
Mercats no permanents (setmanals)	
Mercat ecològic	30
Nou mercat de Son Fusteret	31
Bibliografia	32

“El millor efecte de qualsevol llibre és que inciti el lector a la acció.”

Thomas Carlyle

Introducció

L'alimentació i la nutrició no són el mateix: es pot estar ben alimentat però mal nodrit. A més, aquest dos conceptes han sofert grans canvis al llarg del temps. Així ho han pogut comprovar els antropòlegs que estudien les conductes alimentàries dels homes primitius, a les restes trobades a Atapuerca (Burgos). Òbviament, en els hàbits alimentaris hi poden influir tant l'època que s'estudia com la disponibilitat d'aliments, les creences, les pràctiques culturals i el medi geogràfic. Tots formen part de la etiologia dels molts factors que poden influir en els hàbits alimentaris i fins i tot evolucionen amb els anys i formen part dels estils de vida de les persones de les diferents cultures. Els mercats, també influïts pels factors esmentats, han anat evolucionant al llarg del temps i són un punt de trobada i d'intercanvi entre les persones de cada època i cultura en la història de la humanitat.

En el nostre país, davant altres països europeus la dieta mediterrània té com a avantatge la presència d'un major consum de vegetals, un major consum de peix i l'ús d'olis vegetals, majoritàriament el d'oliva, però així i tot en els darrers anys alguns estudis han demostrat que n'ha disminuït el consum i han augmentat els menjars ràpids i molt calòrics, la qual cosa es reflecteix en un augment del sobrepès i l'obesitat en alguns sectors de la nostra societat.

La situació geogràfica del nostre país fa que s'hi produeixi una gran varietat de fruites, verdures i hortalisses. Els mercats municipals són un punt important d'abastiment de productes frescs pels consumidors, encara que avui en dia hi ha bastant de desconeixement d'aquests, sobretot per part de les noves generacions i les persones novvingudes. Per aquest motiu, amb aquest document he volgut contribuir a ajudar a donar a conèixer els mercats de la nostra ciutat, com a part dels barris i de la nostra cultura, i sobretot, com a font de salut.

Mercat del Fil, a Sant Nicolau

Els mercats municipals de Palma i el seu entorn cultural

Els mercats municipals de Palma i el seu entorn cultural

Antigament...

Des de fa segles es considera el mercat com una reunió setmanal en un lloc públic on productors, mercaders i compradors finals intercanvien productes agraris i d'altres a l'engròs i a la menuda.

Hi va començar a haver places a les ciutats arran que els cristians conquerissin els regnes musulmans, ja que a les ciutats islàmiques eren típics els carrers estrets i enrevessats, com a mesura de protecció contra les invasions.

En el segle XIV es coneixia la plaça del Mercat –darrere l'església de Sant Nicolau– com la plaça del Mercat del Fil.

Entre els segles XV i XVIII el mostassaf era l'encarregat municipal de vigilar l'ordre i supervisar la correcció dels pesos i les mesures de les balances i els instruments de mesurar. El dia que hi havia més moviment a Palma era el dissabte, instituït oficialment en virtut d'un privilegi atorgat per Jaume II el 7 de juliol de 1302.

Fora de la murada, a la porta de Sant Antoni, on confluen les carreteres d'Inca (actualment carrer d' Aragó), Manacor i Santanyí, estava situat el mercat de les Enramades, on es feren les transaccions dels pagesos fins a la meitat del segle XIX. S'hi venia principalment bestiar i amb el temps es va convertir en el tradicional mercat del dissabte a les Avingudes. Aquest mercat es feia en aquest lloc perquè hi havia més espai i els pagesos no havien de pagar els impostos d'entrada dins la murada. Avui dia aquest mercat té una funció merament turística.

Quant als artesans, en el món medieval cristià fins a la industrialització diuen a terme el seu treball a casa seva, en un lloc anomenat obrador, en

Els mercats municipals de Palma i el seu entorn cultural

el qual tenien el taller. Posaven una taula fora i un tendal per a exposar els productes a vendre. Hi havia molta vida als carrers de la ciutat. El segon terç del segle XIX el mercat del dissabte a Palma enregistra un gran creixement a conseqüència de l'increment del pes demogràfic de la ciutat, del seu progrés industrial, de l'expansió del comerç exterior a través del port, dels canvis en la concepció del centre a Palma i dels nous sistemes de transport col·lectiu com el ferrocarril. Aquest mercat va adquirir grans dimensions, la qual cosa el va situar en una posició central dins el conjunt dels mercats de l'illa. Va augmentar el volum de les transaccions i mitjançant el sistema de "rodades" es negociaven operacions sense la presència dels productes objecte de compravenda: els productes aparaulats s'examinaven i entregaven fora del mercat. Els productes principals eren: bestiar, gra, ametlla i llenya. Durant molts d'anys aquest mercat se situà entre la plaça Major i la plaça del Banc de l'Oli

En el segle XIX el procés de concentració urbana, els avenços econòmics i socials i el precedent del que es feia, sota l'impuls i amb el suport de les autoritats municipals, va fer que s'implantàs progressivament "la plaça" o mercat diari, a la menuda, de productes alimentaris peridors. Malgrat això, al costat de la porta de Sant Antoni es va mantenir el

El mercat de les Avingudes (anys 20)

Els mercats municipals de Palma i el seu entorn cultural

mercat minorista dels productors de fruites, verdures i animals per al consum humà i es consolidà el mercat de vell ("baratillo"). L'any 1943 es va estrenar la llotja del peix o mercat diari de peix fresc i fruits de la mar. El gener de 1951 el mercat diari de productes alimentaris peribles es traslladà a la plaça Major, a les noves instal·lacions del Mercat de l'Olivar.

Avui dia a la nostra ciutat ja hi ha cinc mercats municipals permanents. Tots estan estructurats en seccions i els comerços propis de cada secció tenen rètols amb un color determinat:

- rètols verds: comerços on predominen productes de la terra, com fruita i verdura
- rètols vermells: carn, embotits, formatges...
- rètols blaus: peixateria i productes de la mar
- rètols marrons: comerços com bars, magatzems de menjars preparats i altres que no formen part dels grups anteriors

L'any 1943 es va estrenar la llotja del peix o mercat diari de peix fresc i fruits de la mar.

El mercat de les Avingudes (anys 60)

1. Mercats majoristes (Mercapalma SA)

Carrer del Cardenal Rosell, s/n
El Coll d'en Rebassa
07007 Palma
Telèfon: 971.264 462 / 66
www.mercapalma.es

Als anys 60 la població de Palma va experimentar un creixement important, de més de 75.000 habitants, i a causa d'aquesta circumstància hi havia dificultat per a gestionar i distribuir els recursos bàsics d'alimentació. Per a resoldre aquesta dificultat l'any 1973 neix Mercapalma. Consta de 350.000 m² i 120 empreses. Els objectius principals són promocionar i organitzar els mercats majoristes de Palma, i a la vegada oferir alguns serveis complementaris per al bon funcionament del mercats, adaptant-se a les noves tecnologies.

Avui en dia contribueix que la cadena comercial sigui més curta i col·labora en el desenvolupament del comerç local i organitza i gestiona la distribució ràpida i eficaç dels productes fins a la senalla dels consumidors, mantenint-ne la màxima frescor i qualitat. De fet, Mercapalma ha obtingut diverses distincions (en el model de gestió EFQM i la concessió de la norma ISO 9001) que reconeixen tant l'alta qualitat en el seu sistema de gestió com el seu tractament mediambiental. Els seus principis són la transparència en la gestió, la fiabilitat, la dinamització del mercat i la voluntat de superació.

Mercapalma és el nucli central i la principal baula de distribució i organització dels recursos alimentaris als diferents mercats de Palma. En els darrers anys s'ha aconseguit la climatització a tota la unitat dels comerços de fruita i verdura, i a més s'ha posat en marxa un pla de seguretat alimentària, d'acord amb la reglamentació europea. Dins Mercapalma hi ha diverses zones diferenciades:
- 6 pavellons (2 fruites i verdures i 4 polivalents)

- 1 escorxador
- 1 zona d'activitats complementàries
- locals comercials
- oficines
- 1 zona de productors (pagesos de Mallorca)

Els pavellons es distribueixen de la manera següent:

Pavellons I i II: abracen un total de 5624 m² i són mòduls de magatzem i zona de venda proveïts d'un sistema de climatització que manté la fruita i la verdura en estat immillorable (és l'únic a Espanya que disposa del 100% dels locals climatitzats). Disposen d'un sistema de recompte de l'estoc i control d'aliments.

Pavelló III: acull el peix i els productes de la mar fins que es distribueixen, mantenint-ne tota la frescor i amb un control exhaustiu dels productes que en garanteix la qualitat.

Pavellons IV,V,VI: hi ha carn, peix i altres serveis complementaris. Disposa d'una superfície de 10.000 m². En tot moment es tenen en compte els conceptes de traçabilitat i salubritat, i a través de l'etiquetatge es poden saber l'origen i les condicions de conservació correcta dels productes.

Zona d'activitats complementàries (ZAC):

ofereix als empresaris que ho desitgin parcel·les on establir la seva empresa: magatzems, sales per a fer trossos els aliments, logística, etc., i fins i tot productes llestos per a servir a la taula, anomenats productes de quarta gamma.

Un escorxador que té una capacitat de sacrifici de més de 12.000 tones l'any i que disposa de totes les instal·lacions necessàries per a preservar

la traçabilitat de la carn (és a dir, vigilar en tot moment l'origen, la ubicació i la trajectòria d'un producte per a garantir-ne la salubritat).

Banc d'aliments (ONG): és un dels projectes duits a terme en els darrers anys. Hi trobam productes no aptes per a la comercialització però sí per al consum humà. En conseqüència, aquests productes es reparteixen entre diversos organismes, associacions caritatives i ONG de Mallorca, amb la finalitat que arribin a persones amb pocs recursos.

Parc Verd (sistema de gestió de residus): Es duen els residus al Parc Verd, dins el programa "Mercapalma recicla".

El Parc Verd

És una experiència pionera a Espanya.

Mercapalma, conscient que genera una gran quantitat de residus i del seu impacte en el medi ambient, va iniciar l'any 2006 la construcció d'aquest parc amb la finalitat de reunir en un sol lloc tots els residus generats pels seus clients.

Es va inaugurar l'any 2007, en estreta col·laboració amb l'empresa municipal EMAYA i el Consell de Mallorca, després de tres anys de negociacions i acords signats amb els clients. Aquest sistema de gestió de residus permet la separació i el posterior reciclatge de les diferents fraccions que es generen a la unitat alimentària.

La finalitat és reduir el volum dels residus a incinerar, objectiu que s'ha aconseguit des de la implantació del sistema.

Cada empresa té 4 tipus de contenidors:

- orgànic: color verd fosc
- paper i cartó: color blau
- envasos: color groc
- vidre: color verd clar

Els mercats municipals de Palma i el seu entorn cultural

Els encarregats de cada empresa tenen cura que es pesin els contenidors, per a saber la quantitat de residus que generen ja que es paguen unes taxes segons aquests. Tot això suposa una reducció del seu cost econòmic.

Amb l'objecte de formar els usuaris del mercat les escoles que visiten les instal·lacions de Mercapalma, i fins i tot a la població general, s'han editat dos vídeos didàctics sobre el projecte i el funcionament del Parc Verd. A més, l'empresa té a nivell intern un manual de bones pràctiques que recull, entre d'altres, aspectes com l'estalvi d'energia, d'aigua i reducció, i la separació i reutilització de residus. Actualment es reciclen més del 90% de residus de les més de 6.000 tones que es generen i que cada empresa ha separat prèviament.

En els darrers anys s'han fet algunes millores, com automatitzar els accessos amb la finalitat de facilitar l'entrada als 925.000 vehicles que visiten Mercapalma i posar en marxa el projecte "L'escola al mercat", amb diverses institucions i organismes de Mallorca, el qual promou tant el consum de fruites i hortalisses, com també dinamitzar els mercats, amb la implicació de la cadena comercial.

Ses Enramades per Setmana Santa a principi del segle XX

2. Mercats permanents minoristes

És competència del Ajuntament de Palma la regulació i la gestió d'escorxadors, mercats i llotges municipals, i per això té un servei de gestió de mercats i dinamitza els mercats municipals donant-los a conèixer i fomentant l'ús de les seves instal·lacions i serveis (biblioteca, ludoteca, sala de lactància, sala de reunions) amb campanyes de divulgació.

Plaça de l'Olivar, s/n
07002 Palma
Telèfon: 971 720 314

Situació i barri

Està situat en el barri que pròpiament és diu del Mercat. Ocupa una àrea que s'estén, en forma de ventall, des de la plaça Major cap a les Avingudes i ocupa, aproximadament, des de la plaça de Sant Antoni fins a la plaça d'Espanya.

Edificacions d'interès cultural:

A la zona més perifèrica, on s'esbucaren les murades renaixentistes, es troben la majoria d'edificacions modernistes, corrent que va tenir gran implantació a Palma en els anys 1900 i 1920. Algunes d'aquestes són:

- l'edifici de l'antic Bar La Espiga de Oro (a les Avingudes, devora el Bar Triquet), de Gaspar Bennàzar

- la finca del Bar Cristal i la del costat, de Gaspar Bennàzar
- Can Tarongí i el magatzem de Can Segura, al carrer de Sant Miquel, d'estil modernista neoàrab

També hi ha edificacions d'altres estils, com:

- l'església de Santa Catalina de Sena, al carrer de Sant Miquel, d'estil barroc
- el claustre i l'església de Sant Antoniet, del barroc del segle XVIII

- les esglésies de Sant Felip Neri i de la Mercè, les quals són de barroc del segle XVII, però han sofert reformes posteriors

El mercat. Estructura i serveis que ofereix

És un edifici públic dedicat a transaccions comercials, situat entre els carrers de Josep Tous i Ferrer i del Pare Atanasi, i les places de l'Olivar i del Comtat del Rosselló.

Aquesta plaça i mercat reben el nom de l'antic convent de Nostra Senyora de l'Olivar (el nom no es va atorgar perquè antigament hi hagués oliveres en aquest espai). Abans d'estar ubicat en aquesta plaça, el mercat estava a la plaça Major. Fou projectat l'any 1914 per l'arquitecte Gaspar Bennàzar però fou definitivament dissenyat l'any 1941, per Manuel Valls Gadea i adaptat, l'any 1947, per Gabriel Alomar i Enric Juncosa. Inaugurat el 1951, el director de les obres fou l'arquitecte municipal Antoni Garcia-Ruiz Rosselló.

Té la planta en forma de L. L'estructura de les façanes correspon a la tipologia de l'arquitectura regional, adaptada a les necessitats de l'edifici. L'edifici té dues plantes i un soterrani que és destinat a magatzems generals, a cambres frigorífiques i a la fàbrica de gel. Té un aparcament de 380 places i una zona exclusiva per a càrrega i descàrrega de 30 places, ambdós amb muntacàrregues i ascensors.

A la planta principal hi ha llocs de venda: peixateria, carnisseria, fruiteria, espècies per a donar gust al menjar i altres magatzems. Independentment hi ha dues torres, on s'allotgen els serveis administratius i sanitaris.

L'entrada principal és a la plaça de l'Olivar.

L'edifici ha sofert dues reformes posteriors.

A part dels comerços, també ofereix serveis de biblioteca, ludoteca i restaurants, entre d'altres.

Marc històric i cultural

Després de la Guerra Civil, el 1943, s'inicià el nou pla urbanístic de Gabriel Alomar Esteve. Hi va haver dos grans tipus d'actuació: unes reformes interiors de la ciutat antiga i una planificació d'un nou eixample. Aquest pla incloïa dotze grans reformes i amb aquestes es preveia la construcció del mercat de l'Olivar.

Imatge del mercat de l'any 1950

Imatge de l'Hostal de la Palma (abans de construir el mercat)

Plaça de la Navegació, s/n
07013 Palma
Telèfon: 971 730 710

Situació i barri

És troba delimitat pels barris del Puig de San Pere, Jaume III, el Jonquet, el Camp d'en Serralta, Son Espanyolet i Son Armadans. Històricament, i per la seva situació pròxima a la mar, el barri de Santa Catalina era considerat de pescadors, encara que hi havia altres oficis relacionats amb el món de la mar, com els corders o els moliners. És el típic barri de cases baixes amb persianes mallorquines i pati o jardí darrere, amb carrers tranquils.

El mercat. Estructura i serveis que ofereix

El mercat de Santa Catalina es pot emmarcar en l'arquitectura utilitària dels anys 30 i té una única planta formada de formigó i encavalcada de ferro i fusta que sustenta la coberta. L'espai interior es divideix en una sèrie de carrers on es troben els llocs de venda.

Marc històric i cultural

El barri de Santa Catalina va ser el primer nucli urbà que sorgí als afores de la ciutat medieval. La construcció al s. XIV de l'Hospital de Santa Catalina va donar nom al barri i facilità la consolidació definitiva del raval, poblat majoritàriament per corders, mariners i pescadors. Al voltant de l'any 1613 es varen construir noves murades a Palma, la qual cosa motivà el trasllat del llot de la Riera, fet que va suposar la sepa-

Els mercats municipals de Palma i el seu entorn cultural

ració física del barri de la resta de la ciutat. Aquest fet no va impedir el creixement del barri (des del s. XVII), que es va començar a poblar amb molins fariners, sobretot al Jonquet, a la Feixina i al carrer de la Indústria (avui en dia encara en bon estat de conservació).

Els molins eren de base quadrangular i torre cilíndrica. Tres presenten escala exterior, coberta de volta de canó i el portal allindanat.

Al final del s. XIX hi començaren a sorgir indústries i negocis de caràcter familiar: el barri passà de ser mariner i pescador a fabril i obrer. Les indústries catalineres més conegudes foren La Corderia, La Palmesana, La Alfombrera i La Mallorquina, entre d'altres.

En el s. XX, amb l'enderrocament de les murades i la reforma de Jaume III (1940) es facilità la integració de Santa Catalina a la Palma d'avui en dia i el barri anà agafant un caràcter més residencial i de serveis.

Les cases més antigues del barri s'agrupen al carrer de Sant Magí. Hi destaca l'existència d'un conjunt de cases o edificis singulars, enquadrats en el corrent modernista, com:

- l'edifici de la ferreteria La Central (al carrer de Sant Magí), construït l'any 1908. Destaca la seva façana pel tractament de les obertures dels pisos superiors amb llindes molt remarcades i decorades, balconades i baranes de ferro amb formes ondulades i motlures decoratives.
- Can Pujol: construït el 1904 (al carrer de Pou). L'estructura respon a l'esquema de la façana-pantalla, freqüent al modernisme català, i hi destaca l'ornamentació vegetal, l'ondulació de les balconades, el capcim de la façana i les baranes de ferro forjat a les balconades.
- Edifici del xamfrà dels carrers de Pou i Caro: destaca per la seva alternança de finestres i balcons, per la superposició dels miradors a la cantonada i per l'existència d'una columna amb collarí floral i base cubiforme a la planta baixa.
- Can Palmer: casa modernista finalitzada el 1910 i situada a la cantonada dels carrers de Quetglas i Despuig. Destaca la seva ornamentació ceràmica a les façanes.

- Hostal Cuba: aixecat entre 1903 i 1904. Destaca un torrassa a la planta poligonal rematada per una cúpula d'influències aràbigues.

- Teatre Mar i Terra.

- Església de Sant Magí o de la Immaculada Concepció, iniciada l'any 1867 i acabada ben entrat el s. XX, sobre les runes de l'antic oratori.

És un temple de planta de creu llatina, amb cúpula central col·locada damunt petxines. Té una sola nau i capelles laterals amb cobertes de creueria i d'aresta, respectivament. A la façana principal, amb la torre adossada, s'obre una rosassa que respon al corrent goticista.

-Església de la Mare de Déu del Carme o dels Carmelites: va ser construïda entre els anys 1927 i 1935. És d'estil neogòtic. La seva planta és basilical, de tres naus, amb capçalera poligonal i cor. Destaca l'estàtua de la façana, la Mare de Déu del Carme, obra de Josep Llimona.

Hi ha altres edificis, els quals s'inclouen en altres corrents arquitectònics:

- Grup escolar Jaume I, situat a la Feixina: fou dissenyat per Guillem Forteza Piña i s'adscriu al corrent racionalista.

Vida social al barri

Al començament del s. XIX era un barri compartit per mariners i pagesos i a partir de 1868, a mesura que s'inicià el procés d'eixample, els cafès, els hostals i els casinos recreatius i polítics varen acaparar la vida social del barri i crearen una intensa vida associativa, promoguda, sobretot, per la precarietat de la vida quotidiana.

Des de mitjan segle XIX comptà amb escoles públiques i privades. A més, Santa Catalina era un barri amb unes necessitats higièniques i mèdiques considerables. Per a solucionar aquests problemes l'Ajuntament de Palma hi creà una Casa de Socors i més tard s'hi constituí un centre de la Creu Roja. També s'hi fundaren mutualitats privades com el Mont

de Pietat de Previsió de l'Arraval(1894), La Unió (1887), La Ponentina i el Mont de Pietat Mallorquí.

La vida religiosa girava al voltant de Sant Magí i s'hi afegí la parròquia de la Mare de Déu del Carme.

Les festes religioses del barri eren les de Sant Magí, el Sant Crist dels Navegants i la Mare de Déu del Carme.

Avui en dia romanen les següents associacions: Associació de Veïns de Santa Catalina, Montepío de Previsió de l'Arraval de Santa Catalina, Club Juvenil L'Aurin Màgic, parròquies de Sant Magí i de la Mare de Déu del Carme, Església Evangèlica, Confraria de Penitents del Sant Crist dels Navegants, Penya Raval, Club Ciclista Santa Catalina i Balladors de Lluc.

Quant als esports, inicialment es feien carreres de cavalls al Cós, però posteriorment el futbol es va convertir en l'esport més popular.

Avui dia continua essent un barri d'intensa vida social, tant de dia (a causa del mercat) com a la nit, amb gran quantitat de restaurants i locals d'oci.

La major part de la població empadronada en aquest barri és espanyola (77%), seguida d'un 12% de persones de fora la Unió Europea i un 11-12% de la Unió Europea (*2).

Plaça de Pere Garau, s/n
07007 Palma
Telèfon: 971 273 283

Situació i barri

El barri de Pere Garau està situat al districte de Llevant de la nostra ciutat.

El seu nom fa honor a l'enginyer Pere Garau Canyelles, que va dissenyar el ferrocarril i tramvia de Sóller. És una barriada que té uns 100 anys d'antiguitat, ja que a principi del segle XX aquesta zona estava formada per terrenys de cultiu (de fet, alguns carrers actuals que tenen el nom de les antigues possessions de la zona).

Limita amb els barris del Polígon de Llevant, Foners, la Soledat, els Hostalets, Marquès de la Fontsanta, el Mercat, el Sindicat i la Missió.

Està delimitat pels carrers d'Aragó i Manacor, les Avingudes i la plaça de Miquel Dolç.

Està considerada una barriada d'immigrants: els primers anys eren peninsulars i els darrers anys la majoria provenen de països desfavorits.

El mercat. Estructura i serveis que ofereix

És un edifici públic dedicat a transaccions comercials. Fou projectat l'any 1934 per l'arquitecte Guillem Forteza i inaugurat l'any 1943. És una construcció d'estil regionalista balear, d'una sola planta i de 937 m² de superfície. Té façanes amb arquitectura i les arcades de tipologia regionalista adaptades a les necessitats de l'edifici.

A l'interior, els trespols i els pilars són de formigó armat.

A l'exterior hi ha un mercat periòdic (dimarts, dijous i dissabte), situat a la part exterior del mercat, on els pagesos venen els seus productes i

Els mercats municipals de Palma i el seu entorn cultural

l'únic de Palma on es venen animals vius.

Es preveu iniciar una reforma del mercat i dotar-lo d'una millora a les seves infraestructures i serveis, amb aparcament subterrani, biblioteca i ludoteca, entre d'altres.

El barri queda connectat amb diverses línies d'autobús de l'EMT: 3, 5, 7,16, 24, 28 i 29.

Marc històric i cultural

L'any 1901, seguint el Pla Calvet, dissenyat per l'enginyer Bernat Calvet l'any 1897, es varen enderrocar les murades de la ciutat de Palma i es varen començar a urbanitzar les zones externes de la murada, és a dir, l'Eixample.

El barri de Pere Garau va formar part d'aquest projecte.

Aquest barri es va construir als terrenys dels antics nuclis anomenats Son Coc i La Paloma. Son Coc era una finca rústica i La Paloma era una marca d'anís fabricat al barri. De fet, hi ha alguns carrers del barri que s'anomenen com les antigues finques rústiques agràries: Son Coc, Son Llätzer, Cal Serrador, Can Curt...

Entre els anys 1910 i 1930 es varen construir els carrers. Les edificacions eren sobretot habitatges unifamiliars d'una o dues plantes, amb pati o hort a la part posterior. La gent majoritàriament procedia dels pobles de l'interior de l'illa. L'any 1925 la cooperativa La Redención del Hogar va adquirir una parcel·la on es varen edificar unes 100 cases, que reberen el nom de "ses Cent Cases", les quals s'assignaven per sorteig (igual que les VPO). Dècades més tard, a causa del boom turístic la barriada s'omplí d'edificis alts que acolliren centenars de peninsulars.

L'any 1931 es va fundar el Col·legi Públic de Pere Garau, la primera escola de l'Eixample. Posteriorment es va traslladar al carrer de Faust Morell i adoptà el nom de Jafuda Cresques.

L'any 1933 l'Ajuntament inaugurà el Dispensari de Llevant, que funcionà fins el desembre de 1934, i l'any 1985 s'inaugurà el Centre de Salut de Pere Garau.

Durant els anys 40 va ser un dels barris més populars de la ciutat i era la barriada amb més sales de cinema (l'Hispania, el Fantasio, el Metropolitan, els Multicines Chaplin, entre d'altres).

Amb el pas del temps ha arribat a ser un dels barris amb més concentració i diversitat de nacionalitats –la majoria provinent de països desfavorits econòmicament–, algunes de les quals han anat instal·lant al barri comerços del seu país d'origen, com magatzems d'alimentació, basars xinesos, restaurants, entre d'altres.

A la zona hi podem trobar alguns edificis protegits com:

- la plaça de les Columnes
- la Clínica Valdés
- l'Hostal Balears

Al barri hi ha diverses entitats culturals i associacions molt conegudes, com:

- l'Associació de Veïns de Son Coc-Sant Josep Obrer, la qual es creà l'any 1896. Organitza diverses activitats i festes del barri. Reivindica equipaments socioculturals i alguna zona verda.
- la Parròquia de Sant Josep Obrer, al barri de Son Coc, que es creà l'any 1954. Actualment impulsa una coral, un grup d'acció social i l'Agrupament Escolta Sant Josep Obrer, creat devers l'any 1961.
- la Parròquia de Sant Pius X (1965), que impulsa un grup d'esplai, un de la tercera edat i un de joves.
- l'Associació de Veïns Amics del Barri de la Paloma, que es creà l'any 1980. Aquesta Associació impulsa el Grup de Teatre Mallorquí La Paloma, creat l'any 1989, i el Club de Futbol La Paloma, que té diversos equips de futbol base i una banda de tambors i cornetes. També organitza tallers de ball de bot i de sevillanes i les festes del barri, que se celebren la primera quinzena d'agost.

El mercat de Pere Garau a principi del segle XX

Carrer de Manuel Azaña, 48.
07006 Palma
Telèfon: 971 464 800

Situació i barri

Està ubicat al barri del Polígon de Llevant, que pertany al sector Llevant Sud i limita amb la Soledat, Estadi Balear, Foners, Son Malferit, Can Pere Antoni, Pere Garau i el Molinar.

La població empadronada és majoritàriament espanyola però hi ha un alt percentatge de població immigrant, amb un major nombre de llatinoamericana, de la Unió Europea i d'africana, per aquest ordre (*2). És un dels llocs de la ciutat on hi ha més problemàtica social i el sector majoritari de la població té un nivell d'estudis elementals; fins i tot una gran part no arriba a aquest nivell (*2). La majoria de la de la població és de classe mitjana i obrera.

El mercat. Estructura i serveis que ofereix.

El 10 de desembre de 1986 es va inaugurar el Mercat de Llevant. L'edifici fou projectat per l'arquitecte Albert de Pablo. Hi ha comerços de diversos tipus, bars i un supermercat.

Marc històric i cultural

El Polígon de Llevant està situat entre el carrer dels Foners, Son Malferit i el Molinar. Els terrenys que ocupa pertanyien als rafals de Son Molines, Son Malferit i Son Siurell.

Son Malferit agafa el nom d'un rafal documentat el 1638, propietat de Bartomeu Malferit, mercader de Mallorca, que es dedicava al conreu de

Els mercats municipals de Palma i el seu entorn cultural

cereals, lleguminoses i hortalisses. Era prop del convent de la Soledat extramurs.

Son Molines era conegut amb el nom de rafal d'en Molins o Son Molins. Tenia cases i era dedicat al conreu de cereals, lleguminoses i hortalisses.

El procés d'urbanització d'aquest barri va començar a l'inici dels anys setanta amb la construcció, promoguda per l'Institut per a la Promoció Pública de l'Habitatge, d'uns habitatges plurifamiliars de protecció oficial. L'àrea fou ordenada pel Pla parcial reformat del Polígon de Llevant, aprovat el 1972. És un dels barris més recents després de la immigració dels anys setanta i s'hi han establert algunes entitats, com:

- la Central Elèctrica Son Molines, que s'inaugurà el 1962
- la Parròquia de Sant Joan d'Àvila (1970), que l'any 1986 es va traslladar al carrer de la Ciutat de Querétaro
- l'Institut de Batxillerat Antoni Maura (1971)
- l'Institut de Formació Professional Francesc de Borja Moll
- el Centre Cultural de titularitat municipal (1979) i la Biblioteca Municipal al mateix centre (1983)
- el Museu Krekovic (1981)
- l'Administració Perifèrica de l'Estat (1984)
- l'Ambulatori Emili Darder (1986), convertit després en Centre de Salut
- l'Administració Tributària de l'Estat (1987)
- la Institució Firal de les Balears –IFEBAL– (1988)
- la redacció del Diari de Mallorca (1992)

No conté elements patrimonials rellevants excepte l'antiga fàbrica anomenada Coromina Industrial. Aquest conjunt s'adscriu estilísticament al corrent racionalista propi de la dècada dels anys trenta. Destaca la façana principal, lloc on es trobaven les dependències administratives.

Carrer del Camp Redó, 24
07010 Palma
Telèfon: 971 293661

Situació i barri

Està situat al districte Nord i és delimitat pels barris de Son Anglada, Son Cotoner, el Secar de la Real, Cal Capiscol, Bons Aires, Plaça de Toros, Amanecer i l'Olivera.

És un barri multicultural. La majoria de la població empadronada és espanyola, però hi ha un alt percentatge de població immigrant i el major nombre d'aquesta és llatinoamericana, de la Unió Europea i africana, respectivament (*2). El sector majoritari de la població té un nivell d'estudis elementals i fins i tot n'hi ha una gran part que no arriba a aquest nivell (*2).

El mercat. Estructura i serveis que ofereix

El Mercat del Camp Redó es va construir l'any 1969 però al principi es pensava que les enormes proporcions de l'edifici no es corresponien amb les necessitats reals de la barriada. El 1991 l'Associació de Veïns va sol·licitar a l'Ajuntament que les plantes del mercat que no s'empraven fossin destinades a usos culturals. Actualment hi ha diversos serveis de l'Ajuntament i un magatzem amb cambres frigorífiques emprat pels comerços del mercat, entre d'altres.

En aquest barri destaquen l'Associació de Comerciants del Mercat del Camp Redó i el Consorci Riba, el qual té diverses iniciatives culturals.

Marc històric i cultural

Aquesta barriada agafa el nom d'una possessió situada entre Bons Aires i Cal Fosser. El procés d'urbanització s'inicià l'any 1954 quan hi foren construïdes les primeres cases protegides de les Balears, anomenades popularment Corea, on s'instal·laren sectors de la població humils i amb pocs recursos, la majoria immigrants. La població és socialment diversa, amb una zona d'immigració de classe baixa, localitzada principalment a les cases protegides, i una àrea de classe mitjana (1*).

Des dels anys vuitanta es varen començar a construir alguns centres educatius com guarderies, els CP Miquel Costa i Llobera i de Pràctiques, i els IES Madina Mayurqa i Josep Maria Llompart, a més dels col·legis concertats Manjón, San José de la Montaña i San Vicente de Paúl.

L'any 1985 l'Ajuntament va construir el Centre de Salut del Camp Redó per a atendre els usuaris d'aquest barri i d'algunes barriades veïnades. L'any 1968 es va inaugurar la Parròquia de la Resurrecció, a la qual es va començar a organitzar un grup d'Acció Social. De la Parròquia depenen l'Agrupament Escolta Migjorn, que pertany al moviment Escolta i Guiatge de Mallorca, creat l'any 1976. També hi ha una organització de la tercera edat.

Hi ha altres entitats religioses com les Filles de la Caritat, les Reparadores, les Germanes de la Caritat i les de Sant Josep de la Muntanya. Al barri s'hi situen el Poliesportiu de Sant Ferran i l'Hospital Psiquiàtric.

3. Mercats no permanents (setmanals):

Plaça Bisbe Berenguer Palou.
Dissabtes (no festius) de 8 a 14h.

Primer mercat ecològic de Palma. Es va inaugurar el dissabte 25 de setembre del 2010, promogut per la plataforma social que neix dels grups de consum autogestionats Lligams, amb el suport de l'Associació de Producció Ecològica de Mallorca (APAEMA) i l'Associació de Varietats Locals, que formen la Comissió del Mercat Ecològic de Palma.

L'Ajuntament va autoritzar aquest mercat davant el creixent interès social per aquest tipus de productes i per a donar suport als promotors mancats d'espais propis, per a promocionar-los a Palma. També té com a objectiu incentivar el consum de fruita i verdura i apostar per un consum sostenible promovent els productes locals.

Es va triar aquesta ubicació perquè és un lloc de fàcil accessibilitat, tant amb transport públic com amb bicicleta.

Nou mercat de Son Fusteret

Polígon de Son Fusteret.
Dissabtes (no festius) de 8 a 14 h

Va ser inaugurat el 9 d'octubre del 2010. És un mercat d'objectes de segona mà i oportunitats, encara que també hi ha alguns comerços d'alimentació i altres.

Mercats setmanals a Palma:

Dilluns: Plaça Major: mercat d'artesans

(llevat dels mesos de gener i febrer).

Dimarts: Can Pastilla, Pere Garau (exterior) i Santa Catalina.

Dimecres: l'Arenal, el Coll d'en Rabassa i Son Roca.

Dijous: Can Pastilla, Pere Garau i Santa Catalina.

Divendres: plaça Major (mercat d'artesans) i La Vileta.

Dissabte: el Baratillo (Avingudes), Pere Garau, Santa Catalina, Son Ferriol i Plaça Major (mercat d'artesans).

(*) A part d'aquests cal esmentar el mercadet de Nadal que s'instal·la a la Plaça d'Espanya, la Plaça Major i Via Roma.

Bibliografia i bases de dades consultades:

- Gran Enciclopèdia de Mallorca. Vols. 3, 10, 12 i 13.
- Els barris de Palma. PGOU
Fascicles editats per iniciativa del Grup Serra, per Promomallorca SL, i patrocinats per l'Ajuntament de Palma. ISBN 84-86617-20-0
- Aguilera Garcia,CM; Barberá Mateos,JM et al. Alimentos funcionales. Aproximación a una nueva alimentación . Dirección General de Salud Pública i Instituto de Nutrición y Trastornos alimentarios. Comunidad de Madrid ISB-978-84-690-9493-8.
- Escalas Real, J. Aquella ciudad de Palma. 2a edició. Editorial: Escalas. Palma de Mallorca, 1957.

- web de l'Ajuntament de Palma www.palma.cat

Altres webs consultats:

- <http://arcapatrimoni.net/paninarca/ofertacultucatalan.htm>
- <http://dbaleares.cat/arxiu/pdf/968/14>
- <http://fabian.baleaerweb.net/post/84715>
- <http://www.barrisdepalma.com/Cast/Barrios/CampRedo/Main.htm>
(*2) Observatori Municipal d'Igualtat. Ajuntament de Palma.
Dades de l'Observatori Municipal d'Igualtat: document Població per barris de Palma, Padró municipal de l'Ajuntament de Palma 1-1-2010.
Wikipedia, la enciclopèdia llibre.
- http://es.wikipedia.org/wiki/Barrio_de_Pedro_Garau